

PLEzing HvA

Goedemorgen

Mijn naam is Peter Loonen en ik ben directeur en eigenaar van Onderwijsadviesbureau Dekkers. Wij werken al bijna 25 jaar voor het primaire proces in het beroepsonderwijs van mbo en hbo.

Ik ben mijn carrière gestart als fysiotherapeut en daarna ben ik als docent aan de opleiding fysiotherapie gaan werken bij wat nu Avans is.

Daarna heb ik via onderwijskunde de stap naar het onderwijs gemaakt en dat is op verjaardagen een goede binnenkomer:

Onderwijs lekker veel vakantie

En bij mensen die in het onderwijs werken de opmerking: onderwijskundige, a ha zo'n betweter die geen les kan geven.

Dat klopt dus niet helemaal omdat ik wél lesgegeven heb aan studenten fysiotherapie. Maar ja, dat zijn brave jongens en meisjes die ingewikkelde anatomie van buiten leren en de rest van de tijd aan elkaar zitten. Jullie weten nu ook hoe ik tijdens mijn eigen studententijd mijn vrouw heb leren kennen (ook fysiotherapeut).

Maar goed

Ik heb maar kort de tijd dus laat ik met de deur in huis vallen

Het is een puinhoop in het Nederlandse onderwijs....

Studenten zijn niet gemotiveerd, de prestaties zijn onder de maat en van rust, reinheid en regelmatig is geen sprake.

Zijn er docenten in de zaal??? Mooi.

Jullie zijn de oorzaak van deze toestand....

Zijn er studenten in de zaal?

Herkennen jullie deze situatie binnen jullie opleiding?

Sociaal wenselijk antwoord?

En dat terwijl het in Nederland ongelooflijk goed gaat.

We staan economisch in de top 5 (2^e) van landen met een Westerse vrije economie

Wat betreft werkloosheid zijn we aan de bovenkant van de middenmoot

Misdaadcijfers zijn laag

Gezondheidszorg een hoge middenmoter (voor echt goede zorg moet je naar Frankrijk)

We zitten in de top 3 van gelukkige bevolking

Alleen wat betreft onderwijs zijn wij een lage middenmoter.

Hoe groot is dan de ramp wanneer 20% van de nieuwe aanmelders na 3 jaar is afhaakt? En dat 35% van de studenten niet is afgestudeerd na 8 jaar?

Hoe erg is dat? Het is een nationale blinde vlek waar we ons voor moeten schamen.

De overheid moet duidelijk meer geld uit trekken voor het onderwijs **maar** er is ook veel wat wij als onderwijsprofessionals zelf kunnen doen...

Want wat is de toegevoegde waarde van het onderwijs?

Hoe kan het dat de koninklijke familie mensen opleidt die allemaal 4 talen spreken, een universitaire opleiding kunnen doen en in topfuncties gaan werken. Half Amsterdam is in handen van een van de leden van de Koninklijke familie. De kans is groot dat jullie in een huis van Prins Bernhard wonen, voor de hoofdprijs. Ze worden vast niet allemaal slim geboren, toch? Ik verwacht zomaar dat zij intensief worden begeleid, opgeleid en bijgestuurd worden.

Hierdoor ontstaat de mogelijkheid om van de normale ontwikkelingslijn af te wijken door een bijdrage van het onderwijs. Iedereen wordt groter, slimmer, meer ervaren, vaardiger in een lijn van normale ontwikkeling. De kernopdracht van het onderwijs is, volgens mij, dat er een duidelijke toegevoegde waarde zit in het onderwijs in de ontwikkellijn. Wanneer je naar de grafiek kijkt, dat je meteen ziet: kijk hier ben ik met mijn opleiding bij de Hogeschool van Amsterdam begonnen. Mijn ontwikkeling gaat vanaf hier met sprongen vooruit. De opdracht is excellent onderwijs voor iedereen, niet alleen voor Amalia en haar zussen maar voor alle studenten die hier dit jaar, vorig jaar en het jaar daarvoor zijn ingeschreven.

En ik hoop dat jullie elkaar ook regelmatig die vraag stellen. Wat heb jij vandaag toegevoegd aan het leerproces van onze studenten.

De opdracht voor het onderwijs is dus: iets toevoegen aan het leerproces van “jonge” mensen dat zij via normaal voortkabbelen niet gaan ontwikkelen. We brengen ze naar plaatsen waar ze vanuit zichzelf niet komen en laten ze ervaren dat ze zich in die nieuwe wereld kunnen redden.

Kijk even naar dit Chinese jongetje: de ijsbloemenjongen Wang Fuman van 8 jaar oud. Hij woont op het platteland van China en moet iedere dag 9 km lopen naar school. Vorig najaar kwam hij als een ijspegel op school aan omdat hij bevangen werd door de kou in de bergen van -10gr. Wang liep toch door omdat hij zijn rekentoets moest maken. Hij werd uitgelachen door zijn klasgenoten en zijn leraar zette de foto op internet. Wang heeft de rekentoets met 95% score gehaald en heeft de ambitie om agent of wetenschapper te worden.

Wang snapt het belang van onderwijs beter dan dat wij dat doen. Bij ons is onderwijs de normaalste zaak van de wereld.

Maar...onderwijs is niet de normaalste zaak van de wereld.

Onderwijs is ongelooflijk belangrijk, het is ongelooflijk moeilijk om iemand anders iets te leren en het vraagt heel veel van mensen in het onderwijs om iets extra's toe te voegen naast de normale ontwikkeling van mensen of mensen die al werkend een beroep leren. Wanneer je naar de uitkomsten vergelijkt van mensen die on-the-job leren met mensen die in een klaslokaal leren dan zijn alle uitkomsten bijna in het voordeel van on-the-job leren. De uitzondering is het herhalen van verbale informatie.

We moeten kortom ons uiterste best doen als docenten in het onderwijs om iets meer toe te voegen aan het leerproces dan wat studenten op basis van hun de normale ontwikkeling en ervaringen die zij gaan opdoen in de maatschappij toch al leren.

Dat iets toevoegen is enerzijds de kwalificatie voor een beroep maar anderzijds ook de bekwaamheden om zich staande te houden in de maatschappij en als derde onderdeel een flink brok persoonlijke groei.

En ik ben van mening dat het accent tegenwoordig veel te veel gericht is op het kwalificerende deel van het onderwijs. We willen rendement in hoge percentages en het onderwijs is verworden tot een grote mate van examentraining.

Persoonlijke ontwikkeling in een maatschappelijke context is naar de achtergrond verdrongen. En wellicht moeten we dat wel gaan omkeren de komende jaren. In dit model van Biesta is het zaak om naar een heel sterk evenwicht te kijken. De drie bollen moeten alle drie een rapportcijfer 7,5 scoren in plaats van die ene bol (kwalificatie) een 8 en de twee andere bollen een genade zesje.

Niet het inhoudelijke programma staat centraal maar de ontwikkeling van de persoon in de beroepscontext. Hoe vaak horen we niet van bedrijven: “ geef ons een student die op tijd is, een beetje zelfvertrouwen heeft en kan communiceren; het vak leren wij hem hier wel”.

Nou is het mooie dat voor jullie als docenten redelijk goed is uitgezocht hoe je toegevoegde waarde kunt hebben in het leerproces.

In een hele grote meta-analyse van John Hattie zijn precies die elementen naar boven gekomen die een bovengemiddeld effect hebben op het leerproces van de student. Een andere onderwijsgoeroe: Robert Marzano, heeft in verschillende meta-analyses gezocht naar effectieve interventies.

In het concept van High Impact Teaching hebben we in acht bouwstenen die factoren weergegeven waarover Hattie en Marzano overeenstemming hebben.

Ik neem een aantal bouwstenen met jullie door, ik de workshop ga ik uitgebreid in op alle bouwstenen en sluit daarna af met een aantal mindshifts die je kunt (en ik vind moet) maken om van teaching naar high impact teaching te komen.

De eerste bouwsteen is **Focus & Urgentie**.

Focus gaat over het expliciet maken van je doelen voor de bijeenkomst van vandaag. Wat gaan de studenten leren, hoe gaan ze dat leren en hoe weten ze dat ze het geleerd hebben.

Die laatste vraag is overigens interessant: je weet dat studenten iets geleerd hebben wanneer ze in een nieuwe context of bij een nieuw probleem kennis en vaardigheden automatisch toepassen om tot een nieuwe oplossing te komen. Er is geen kunst aan om een aap een truc te leren. In dezelfde context, bij dezelfde prikkel zal de aap hetzelfde gedrag laten zien. Denk hierbij weer aan de

examentraining. Hogere orde van leren is bestaande inzichten en vaardigheden gebruiken om tot een nieuwe oplossing te komen.

Belangrijker hierbij is het besef dat de leerdoelen urgentie moeten hebben of krijgen voor de studenten. Urgentie creëert alertheid en alertheid verhoogt het rendement van leren.

Om een urgent thema te kiezen is het van belang om je onderwijs te ontwerpen in samenspraak met je studenten.

Jij bepaalt welke kennis en vaardigheden geleerd moeten worden. De studenten kunnen verschillende contexten aangeven die zij aantrekkelijk vinden. Wanneer het doel is dat studenten een informatieve website ontwikkelen dan maakt het ons niet uit of dat voor vlogster Monica Geuze, de grote titelkandidaat Ajax, de slager op de hoek of voor Netflix is. Belangrijk is dat de context aansluit bij een dilemma waar de student oprecht mee bezig is.

De wetenschap die bij uitstek in staat is om te beschrijven hoe je urgentie bouwt in je verhaal is de marketing. Van Erkel (2016) geeft 8 verlangens aan die mensen in het leven nastreven. Het ontbreken van deze verlangens geeft mensen stress of angst. En zoals we uit neurofysiologisch onderzoek weten (Swaab, 2015) stopt bij angst en stress het denken en aan de andere kant wordt de alertheid van de prefrontale cortex juist gestimuleerd door onze gelukshormonen die vrijkomen bij voorspelbaarheid, herkenning en ontspanning. Alle reden dus om in je lessen aan te sluiten bij de verlangens van jouw studenten. Voorbeelden van biologisch voorgeprogrammeerde behoeften en verlangens zijn overleven, sociale goedkeuring, seks en voortplanting en comfortabele leefomstandigheden (gemak).

Door aan te sluiten bij de meest sterke verlangens van je studenten, worden ze alerter. Door die alertheid kunnen ze beter nadenken en is de kans op leren over de doelen van de les dus groter. In je lesvoorbereiding zoek je dus naar concrete aanknopingspunten van je doelen aan **de verlangens van jouw studenten.**

Een tweede en vaak onderschatte bouwsteen is **Directe instructie**. Leer ze eerst de generieke principes, leg uit en doe voor. Laat ze pas daarna onderzoeken en toepassen door de bouwsteen **probleem oplossen** in te vullen. Directe instructie is van groot belang om het verschil in voorkennis tussen verschillende studenten te onderzoeken en te verkleinen. Directe instructie is de manier in te gaan om de verschillen in voorkennis, toe te lichten hoe deze verschillen zijn ontstaan en met gerichte en specifieke opdrachten de verschillende niveaus te bedienen.

Juist de volgorde is belangrijk bij directe instructie. Mijn voorstel is om dit in de vorm van een drietrapsraket te doen:

- a) kort werken aan een urgent en actueel probleem om de studenten in de actieve en enthousiaste modus te krijgen
- b) uitleggen, voordoen en oefenen van procedures, concepten en vaardigheden die nodig zijn om problemen op te lossen en laten zien hoe autoriteiten op dit gebied. In deze fase is het verstandig om formatief te toetsen of je de concepten, theorie en procedures goed hebt uitgelegd.
- c) Laat de studenten een nieuw probleem oplossen met de kennis en vaardigheden die je ze hebt uitgelegd. Het is natuurlijk mooi wanneer zij hier zelf nog wat aan kunnen toevoegen maar dit is afhankelijk van de context en de leerdoelen die behaald moeten worden. In onderwijskundige termen gaat het dan om de instructie die past bij de taxonomie.

Probleemgestuurd onderwijs passen we dus **niet** toe om algemene kennis te ontdekken maar om aangeleerde kennis, inzichten en vaardigheden toe te passen, te automatiseren en in verschillende contexten te kunnen bewerken.

De bouwstenen **Betrokkenheid, Feedback, Herhaling en verschillende contexten, Toepassen door problemen op te lossen en samenwerken** komen in de workshop uitgebreider aan bod. Ik geef dan voorbeelden hoe deze gebruikt kunnen worden.

Er is een bouwsteen die ik nu nog specifiek aandacht wil geven omdat ik denk dat de rol van docent hier echt essentieel is en waarom onderwijs geven zo'n ongelooflijk mooi vak is. Door studenten te begeleiden laat je ze door **Succeservaringen zelfvertrouwen opbouwen**. Dit is bouwsteen 8 waar Hattie en Marzano het over eens zijn.

En ik zeg het juist hier bij jullie, bij een grote, zo niet massale, HBO opleiding. Waar het risico op anonimiteit levensgroot aanwezig is, waar sociale verhoudingen bewust gecreëerd moeten worden en waar expliciet aandacht is voor de mens achter de student. Dit doe je door jezelf mee te nemen in het onderwijs, je kwetsbaar op te stellen en samen met studenten successen te behalen. Jij bent onderdeel van hun succes, als het mis gaat is dat jullie gezamenlijke verantwoordelijkheid en moet je tegen elkaar kunnen zeggen dat je er alles aan gedaan hebt om er het beste van te maken.

Ik kom bij veel HBO opleidingen waar studenten te weinig gekend worden, waar door het gebrek aan contactmomenten studenten ook met elkaar te weinig binding hebben, waar te weinig vriendschap gesloten wordt, waar door alle bijbanen studeren er maar bij gedaan wordt. En wanneer we dan weer terugdenken aan Wang Fuman in China dan bevestigt dat het beeld dat onderwijs niet belangrijk genoeg gevonden wordt. En dat studenten werken en erbij studeren. Dat is echter een gegeven dat we in het huidige stelsel wellicht moeten accepteren MAAR zorg er dan in ieder geval voor dat de bijbaan een integraal onderdeel wordt van de opleiding. Waardeer de bijbaan met studiepunten, reflecteer op hetgeen ze daar leren, breng de vaardigheden en dilemma's mee naar de opleiding en zorg dat het gedeelte persoonlijke ontwikkeling en maatschappelijk bewustzijn gekoppeld wordt aan hun baantjes. Hiermee worden ook de bijbaantjes en vrijwilligerswerk niet alleen een afleiding van de opleiding maar een integraal onderdeel ervan.

Ik ga afsluiten met een paar mindshifts die je als team van docenten kunt maken en ik denk moet maken om van teaching naar high impact teaching te komen:

Je gaat van **Gericht op reproductie** naar **Gericht op betekenisvol leren** voor de student. Al het leren moet betekenisvol zijn voor de student. Zoals ik aangaf betreft hobby's, werk interesses, sport en weet ik al niet meer om het leren doelgericht en betekenisvol te maken voor studenten.

We gaan van **Willen uitleggen** naar de **Ander aan het denken willen zetten**. Het leerproces blijft immers altijd van de student. Hij of zij is in de lead. Jij staat er naast, begeleidt en ondersteunt.

Van **Kennisoverdracht** naar **Samen leren en onderzoeken in toepassen van kennis**. Wederzijdse nieuwsgierigheid is hierbij het sleutelbegrip. Ik heb al bij de bouwstenen benoemd dat er niets mis is met directe instructie maar deze is altijd kort, doelgericht en aansluitend bij de voorkennis van studenten.

Van **Leren van bestaande problemen** naar het **Leren van toekomstproblemen**. In de fase van toepassen door probleem oplossen is het voor studenten en docenten interessanter om toekomstige problemen op te lossen. Vooral omdat de uitkomst van het probleem nog niet beschikbaar is.

Van **Denken in groepen en klassen** naar **Gepersonaliseerd leren**. Het werken in groepen en klassen is prima voor de sociale binding, voor de betrokkenheid en voor begeleide vormen van samenwerkend leren. Wanneer het gaat om het kwalificerende deel van het leerproces is gepersonaliseerd leren van belang. Doordat er in groepen grote verschillen bestaan in voorkennis is gepersonaliseerd leren de oplossing in plaats van een gemiddelde inhoud aan te bieden waar niemand echt op zit te wachten.

Van **Summatief toetsen aan het eind** naar **Formatief toetsen tijdens het leerproces**. Heel veel toetsen om te zien of de studenten vorderingen maken, ze feedback nodig hebben, ze gecorrigeerd moeten worden omdat ze de concepten verkeerd toepassen.

Van **Ontwerpen van onderwijs voor studenten** naar **Ontwerpen van onderwijs samen met studenten**. Juist om aan te sluiten bij urgentie van studenten is het van belang de studenten als volwaardige ontwikkelaar te betrekken. Vanuit een macro programma- ontwerp is de inbreng van studenten voor meso en micro zeer noodzakelijk. Zonder de inbreng van studenten geen onderwijsprogramma dat echt aansluit bij studenten.

Van **Eén docent voor de klas** naar **Meerdere docenten in interactie met studenten**. Een van de mooiste voorbeelden van opleidingen die we de afgelopen jaren gemaakt hebben is de opleiding voeding & diëtetiek van de HAN. In groepen van 75 studenten met steeds 3 of 4 docenten voor de groep. Bovendien hebben we daar ook geëxperimenteerd met alle andere onderdelen van high Impact teaching en het is zeer de moeite waard om het accreditatierapport van die opleiding te lezen.

Van **Docent als expert** naar **Docent als professionele leer- en inhoudsexpert** je bent als docent niet alleen expert op het kwalificerende deel maar zeker ook op het stimuleren van de professionele en maatschappelijke ontwikkeling. Je bent eerst en vooral pedagoog die het leerproces van iedere individuele student nauwlettend in de gaten houdt. Jouw belangrijkste vraag is dan ook niet wat er op het programma staat en welke doelen er behaald moeten worden. Jouw belangrijkste vraag is wat de student nodig heeft om de volgende stap te zetten in zijn of haar ontwikkeling.

Van **Student als onwetende** naar **Student als professional in opleiding**. Nog een keer terug naar Wang Fuman. Met zijn 95% score op de rekentoets en met zijn ambitie om agent te worden is hij geen onwetende hij is een professional in opleiding. Laten we de talenten van onze studenten gebruiken.

Kortom en nog een keer samengevat:

Onderwijs is ongelooflijk belangrijk

Onderwijs heeft de opdracht om iets extra's toe te voegen aan de normale ontwikkeling van studenten

En het onderwijs is evenwichtig gericht op de kwalificatie, de persoonlijke ontwikkeling en maatschappelijke bewustzijn. De bouwstenen van High Impact teaching zijn aantoonbaar effectief gebleken voor het leerproces van studenten.

En is het onderwijs in Nederland dan echt zo'n puinhoop zoals ik aan het begin schetste? Het is waarschijnlijk lang niet zo slecht als allerlei vakbonden en journalisten ons willen doen geloven. Nederland scoort volgens de OESO nog altijd bij de top 10 na een aantal Aziatische en Scandinavische landen.

Maar laten we deze dag gebruiken om een start te maken met het doel om het iedere dag beter te doen. Wetenschappelijke kennis te gebruiken waar mogelijk en de focus te leggen op het leren met elkaar.

Ik dank jullie voor de aandacht.